

Edvard Valpas

Edvard Valpas Hänninen syntyi 6.9.1873 Saarijärvellä. Edvard otti vuosisadan vaihteessa toisen nimen sukunimekseen. Valpas syntyi isän Gabriel Hännisen kotitaloon (Harjun taloon Mahlun kylässä tai Hännilä-taloon Taipalen kylässä.) Isä oli maanviljelijä Gabriel Hänninen (1847-1933), äiti Hedvig os. Rutanen (1849-1923).

Kun Valpas oli vuoden vanha vuonna 1874 perhe muutti Multialle. Vuonna 1883 perhe muutti Multialta edelleen Ähtäriin. Gabriel Hänninen rakennutti talon Ähtäriin Myllymäen talon maille. Myöhemmin rautatie kulki aivan läheltä ja Myllymäestä tuli asemapaikka ja Gabriel Hänninen piti asemalla kestikievaria ja kauppaa kahdeksan vuotta. Rakennukset Gabriel möi Myllymäen palokunnalle ja v.1917 Myllymäen kuluttajainosuuskaupalle. Valpas elätti molempia vanhempiaan ja rakennutti heille torpankin.

Valpas kävi kansakoulun ilmeisesti Ähtäriissä ja aloitti 1.9.1888 Vaasassa koulunkäynnin ja sai hyvän päästötodistuksen "Waasan alkeiskoulusta". Hän kävi Vaasan reaalityöseuraksi kaksi vuotta yksityisoppilaita, mutta ei kirjoittanut ylioppilaaksi. Hän oli maanmittarinopissa ja mietti lähtöä Amerikkaan vuonna 1895.

Valppaan kotipaikat:

1873-1874 Saarijärvi (6.7.1874 muutto Multialle)
1874-1883 Multia (3.4.1883 muutto Ähtäriin)
1883-1898 Ähtäri
1888-1895 Vaasassa koulussa
1895 muutti muurarintoihin Helsinkiin, papinkirjoihin
muutto Ähtäristä on merkitty vasta v. 1898

Työpaikat:

1896-1899 muurari ja HTY:n muurariao:n sihteeri
1898-1899 - " - puheenjohtaja

6.4.1899 otettiin vakituiseksi avustajaksi Työmies-lehteen, 1.8.1899 toimitussihteeriksi ja elokuussa 1900 nimettiin Työmiehen päätoimittajaksi (27-vuotiaana).

1900-1918 Työmiehen päätoimittaja

SDP:n puheenjohtaja 1906-1909, erosi maaliskuussa 1909
Emil Perttilän taloussotkujen takia

1918-1919 Venäjällä paossa

1919-1924 vankilassa

Vangittiin joulukuun alussa 1919
1919-31.5.1920 Helsingin lääninvankila
Siirrettiin Tammisaareen raskaissa jalkarautoissa
7.6.1920-18.2.1921 Lappeenrannan työsiirtola
18.2.1921-1924 vanki nro 147/21 Tammisaareessa

1924-1930 kulttuuri ja valistusasioista vastaava SAJ:ssa 1930-1937
työtön, vapaa toimittaja

kuoli 11.1.1937 Helsingissä

Ei liittynyt takaisin puolueeseen vuoden 1918 jälkeen

Valppaan jäämistöä siirrettiin Saarijärvelle, jossa Mahlun Lamminmäen kylässä sisar Hilma Hänninen oli osuuskaupan hoitajana vuodesta 1923 lähtien. Hilma muutti papinkirjansa Saarijärvelle vuonna 1930. Asianajaja Eino Pekkala pelasti Valppaan arkistoaineiston Saarijärveltä Työväen Arkistoon. Kirjaston hän oli jo aikaisemmin ostanut perikunnalta ja lahjoittanut sen Työväen Arkistolle.

Valppaan nimimerkkejä:

-s

H. (mm. Kurjuuden kuvaukset 1898) Junnu Maisteri Hessu Vessu Ee von Vessu, Ee vuu Vessu, Ee von Wessu -u-u

Irvin, Irvi
-i

Kirves
Kulkuri, Kyösti Kulkuri

Kössi Kulkuri, Mikko Moukka (1930-luvulla runonäytelmät)

Äksä
Carpenter

Esim. vuoden 1914 Työväen Joulualbumissa seuraavat nimimerkit:

Walpas, Sakilainen, Irvi, Wessu, Kulkuri, Hyi

Työmiehen päätoimittajana Valpas kirjoitti usein myös nimettömänä, varsinkin pakinoita ja "Iltakatsaukset" ovat Valppaan käsialaa.

Perhe

Sisarukset:

1) Hilma Johanna s.13.4.1871 (Hilli)

Hilma oli ainut sisar, jota Valppaan ei tarvinnut elättää, Valpas tosin maksoi takuita hänen työpaikoistaan, takasi lainoja sekä neuvoi sijoituksissa.

1896 sekatavarakaupassa työssä Haapamäellä 1897-1900 myyjänä Helsingissä Fröbergillä 1900-1901 työssä Tiilikaisen konttorissa, tukkuliikkeessä, Kouvolassa, sanoutui irti ja oli vanhempien luona Myllymäellä 1902. 1902-1904 Voikan osuuskaupan rahastonhoitajaksi Harjuun 1906-1907 Lahdessa varastotyössä 1911 Vaasassa työtä etsimässä 1913 Koski, verkatehtaan konttori 1920 Joensuun Oma-apu osuuskunta 1923- lähtien Mahlun osuuskaupan hoitaja

2) Einar Augusti s.21.7.1877

Kivityö mies, ratatöissä Meni naimisiin 1923 pyykkäri Aleksandra Maria Salmin kanssa ja asuivat Turussa. Valpas elätti veljeään koko ajan ja varsinkin työttömyyskausina.

3) Iida Maria s.1879, k. 1882

4) Signe Hilja s.1.8.1885 k. 6.3.1913 reumaan

Hilja sairasti kihtiä ja kuoli reumatismiin 1913. Valpas kustansi hänen lääkärinreissujaan Vaasaan ja opiskelun Vaasan kauppakorkeakoulussa. Oli työssä Vaasan villatehtaan kirjanpitäjänä.

5) Onni Valfrid s.12.10.1888 k.8.5.1923 keuhkotautiin

Kävi Vaasan lyseon ja opiskeli Helsingissä lakia, teki asianajotöitä. Valpas kustansi hänen opiskelunsa.

1994 Työväen Arkisto Marjaliisa Hentilä